

STUDIEPLAN FÖR Alkohol och coronapandemin: om människor, samhälle och politik

ALKOHOLEN OCH
SAMHÄLLET 2021

DÄR MÄNNISKOR OCH IDÉER VÄXER

STUDIECIRKEL SOM ARBETSFORM

Studiecirkeln är en demokratisk arbetsform där deltagarna tillsammans lär sig mer om ett ämne de är intresserade av.

Genom gemensamma reflektioner och diskussioner ökar hela gruppens samlade kunskap. Studiehandledningen ska stimulera till diskussioner och samtal, inte ge alla svar. Här finns inget facit, inget rätt eller fel. Bara förslag till frågeställningar. Naturligtvis kan ni välja helt andra frågor att diskutera. Det här materialet utgår från tre träffar, men kan naturligtvis delas upp i fler, beroende på hur mycket ni vill fördjupa er i varje frågeställning.

För att räknas som studiecirkel ska ni:

- vara minst tre deltagare och kan vara upp till 20 deltagare, varje deltagare ska delta vid minst tre träffar och minst en av de tre första träffarna
- träffas en till tre gånger per vecka, men det går också att träffas till exempel varannan vecka
- arbeta en till fyra studietimmar per gång, en studietimme är 45 min
- träffas minst tre gånger och totalt minst nio studietimmar
- arbeta tills det gemensamma målet har uppnåtts

Ta kontakt med närmaste NBV-kontor så hjälper de er att komma igång.

Närmaste kontor hittar du på www.nbv.se

TRÄFF 1

Denna träff baseras på Förord, Sammanfattning, Inledning samt kapitel 1, "Medicinska och beteendemässiga effekter av alkohol som påverkar smittspridningen av coronaviruset"

DISKUTERA:

- 1** Finns det ord och begrepp i texterna som var svåra att förstå? Är det något ni behöver kolla upp? Diskutera tillsammans och hjälps åt att förstå.
- 2** I "Förord" och "Inledning" påpekar rapportförfattarna att den här rapporten är annorlunda än andra rapporter i serien "Alkoholen och samhället". Vad är det som är annorlunda? Vad är anledningen till detta?
- 3** Vad tänker ni om de punkter som presenteras i "Sammanfattning"? Kände ni till det som tas upp sedan tidigare? Vad var nytt för er?
- 4** Vilka effekter alkohol kan ha på immunförsvaret enligt stycket 1.1 "Immunförsvaret" samt Figur 1? Hur kan detta ha betydelse för riskerna av infekteras av coronaviruset?
- 5** Rapportförfattarna påpekar att: "Det är väl känt från forskning att alkoholbruk är en viktig riskfaktor för många av de hälsoproblem som covid-19 orsakar." Hur påverkas kroppens olika organ av alkoholkonsumtion? Vilket samband kan skador på organ som lungor och hjärta ha med exempelvis risken för allvarlig covid-19? Vad säger forskningen kring alkoholens roll när det gäller påverkan på organ och dess betydelse för insjuknande i covid-19?
- 6** I stycket 1.4 "Epidemiologiska studier och metodfrågor" resonerar forskarna kring det faktum att många av de viktigaste riskfaktorerna för covid-19 är både självständiga riskfaktorer och samverkar med andra. Vad innebär detta? Ge gärna exempel från texten. Vad har detta för betydelse för att kunna undersöka alkoholens roll för infektionsrisken i covid-19?
- 7** "Alkoholens största påverkan på spridningen av coronaviruset kommer från omedelbara effekter på beteendet", hävdar rapportförfattarna. På vilka sätt påverkas beteendet av alkohol och vilka risker kan det medföra? Ge exempel från texten och ge gärna även egna exempel.
- 8** Titta på Figur 2. Vad är era tankar om denna? Vilken roll kan alkohol ha i de olika situationer som tas upp?
- 9** Finns det något i de texter ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

TILL NÄSTA GÅNG:

Nästa träff baseras på kapitel 2 "Alkoholkonsumtion, sociala problem och pandemin".

TRÄFF 2

Diskussionsfrågorna baseras på kapitel 2, "Alkoholkonsumtion, sociala problem och pandemin".

HAR NI NÅGRA FRÅGOR ELLER FUNDERINGAR FRÅN FÖRRA TRÄFFEN?

Ta en stund för att diskutera detta.

DISKUTERA:

- 1** Finns det ord och begrepp i texterna som var svåra att förstå? Är det något ni behöver kolla upp? Diskutera tillsammans och hjälps åt att förstå.
- 2** Tillgänglighet till alkohol påverkar hur konsumtionen och skadorna av alkohol utvecklas i befolkningen. I texten nämns ekonomisk tillgänglighet och fysisk tillgänglighet. Vad menas med detta?
- 3** I texten nämns en studie som undersökt hur tidigare ekonomiska kriser respektive folkhälsokriser (som SARS) påverkade alkoholkonsumtionen. Vilka var de viktigaste faktorer som påverkade alkoholkonsumtionen, enligt forskarna? Hur skulle coronapandemin kunna påverka alkoholkonsumtionen utifrån dessa faktorer?
- 4** I styckena "Uppgifter om försäljning" samt "Försäljningssätt och tillgång till alkohol" ges exempel från bland annat Nordamerika, Asien och Norden. Vilka skillnader och likheter finns mellan alkoholförsäljningen under pandemin i dessa regioner och länder? Hur har mönstren i försäljning och konsumtion förändrats under perioden? Vad kan detta bero på?
- 5** Diskutera sambandet mellan alkohol och våld i nära relationer och våld mot barn, och vilken effekt coronapandemin kan ha på detta. Utgå ifrån de fakta som tas upp i rapporten och använd även gärna exempel från nyhetsmedia om hur barn påverkas av vuxnas alkoholkonsumtion under pandemin.
- 6** En stor del av sjukhusvården kan relateras till alkohol i de flesta länder. I rapporten hänvisas exempelvis till siffror som visar att i Sverige, Finland och Kanada har antalet alkoholrelaterade sjukhusfall varit fler än fall av sjukhusvård för covid-19 under 2020. Vad är era tankar om detta faktum? Vilka effekter har man kunnat se inom akutsjukvården i de länder som har genomfört kraftfulla begränsningar av alkohol? Vilka konsekvenser kan detta ha för vården av covid-sjuka?
- 7** "I till exempel Colorado i USA och Ontario och Northwest Territories i Kanada, har myndigheterna upprätthållit tillgången till alkohol i den särskilda avsikten att undvika att sjukvården blir "överhopad" med beroendepatienter med abstinensbesvär." Vad är era tankar om detta exempel? Är problemet med abstinensbesvär så stort att den här typen av åtgärder är motiverade?
- 8** Finns det något i de texter ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

TILL NÄSTA GÅNG:

Nästa träff baseras på kapitel 3 "Regeringars åtgärder under pandemin och alkoholindustrins agerande" samt kapitel 4 "Rekommendationer".

TRÄFF 3

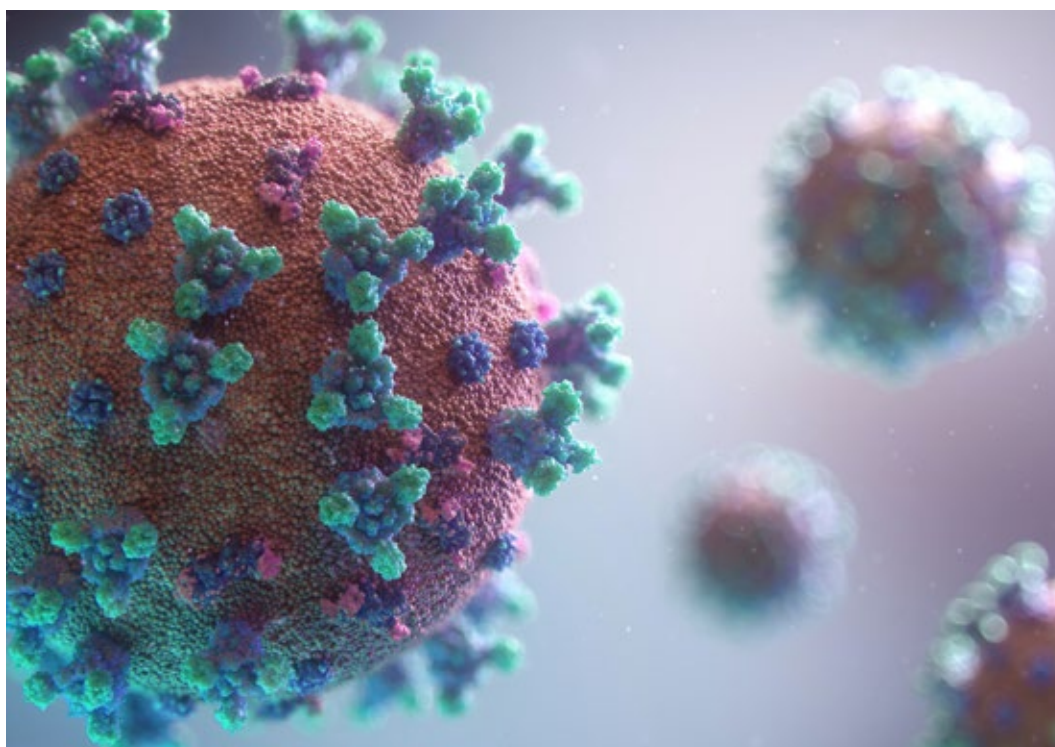
Diskussionsfrågorna baseras på kapitel 3 "Regeringars åtgärder under pandemin och alkoholindustrins agerande" samt kapitel 4 "Rekommendationer".

HAR NI NÅGRA FRÅGOR ELLER FUNDERINGAR FRÅN FÖRRA TRÄFFEN?

Ta en stund för att diskutera detta.

DISKUTERA:

- 1** Finns det ord och begrepp i texterna som var svåra att förstå? Är det något ni behöver kolla upp? Diskutera tillsammans och hjälps åt att förstå.
- 2** Världens länder har agerat på många olika sätt när det gäller åtgärder som rör alkohol under pandemin. Det finns exempel på både åtgärder som stärker och som försvagar restriktionerna. Nämn några exempel på sådana åtgärder som tas upp i rapporten. Finns det skillnader mellan hög- och låg-/medelinkomstländer när det gäller valet av åtgärder? Vad kan anledningen vara till dessa skillnader?
- 3** Ett stort antal länder, stater och territorier har klassat alkohol som en "samhällsviktig" vara, och butiker som säljer alkohol som en "samhällsviktig" tjänst. Vad är era tankar om detta? Hur kommer det sig att alkohol klassas som samhällsviktig vara? Vad får det för effekter att alkohol klassas på detta sätt?
- 4** Rapportförfattarna resonerar om långsiktiga effekter av de liberaliseringar kring alkohol som skett under pandemin. Vilka effekter pekar författarna på? Vad tänker ni om deras resonemang?

- 5** Alkoholindustrin använder en rad strategier för att påverka ramverk och regleringar som främjar deras syften, menar rapportförfattarna. Hur agerar alkoholindustrin för att påverka beslutsfattande, enligt stycket 3.2 "Alkoholindustrins agerande"? Känner ni igen detta? I texten nämns flera exempel på lobbyarbete under coronapandemin, bland annat från Australien. Har ni själva lagt märke till den här typen av agerande, lokalt, nationellt eller globalt?
- 6** I många länder har alkoholindustrin lobbats kraftigt för att få bort eller försvaga redan existerande regler och restriktioner på öppettider och antalet tillstånd för försäljning. Känner ni igen detta från Sverige? Hur har debatten sett ut kring exempelvis hemleverans av alkohol? Ge gärna konkreta exempel och ta del av nyhets- och debattartiklar i ämnet.
- 7** "Sammanfattningsvis har alkoholindustrins lobbyister arbetat energiskt över hela världen under coronapandemin för att forma debatten om alkoholens roll i samhället, främja avreglering av alkoholmarknaden i stor skala och, som slutligt mål, påverka politiken." Vad är era tankar om detta?
- 8** Läs kapitlet "Rekommendationer". Vad tycker ni om de rekommendationer som tas upp och som riktar sig till regeringar, myndigheter och individer? Vore de möjliga att genomföra? Har ni egna förslag på rekommendationer?
- 9** Ett exempel på rekommendation är "Regeringar och folkvalda bör efterfråga och uppmana till synpunkter från en rad olika sektorer om förslag till eller planer på förändringar av alkoholpolitiska åtgärder." Vilka menas med detta? Vilka samhällssektorer kan vara relevanta att ta in synpunkter från?
- 10** I "Slutsatser" finns följande text: "Vi rekommenderar beslutsfattare att ta hänsyn till alkoholkonsumtionens effekter på hela den ekonomiska utvecklingen och på hela samhället (inklusive skador i andra hand), snarare än att främja utvalda sektors intressen vad gäller tillverkning, distribution och försäljning till konsument." Vad tror ni menas med detta?
- 11** Finns det något i de texter ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.
- 12** Hur kan ni få fler att ta del av den kunskap ni själva har fått i den här cirkeln? Vilka tycker ni borde ha denna kunskap?
- Prata tillsammans om hur ni skulle kunna påverka exempelvis
- andra medlemmar i er förening/organisation
  - politiker och tjänstemän
  - andra målgrupper, exempelvis personal inom vård och omsorg, andra föreningar/ideella organisationer, pensionärsorganisationer, fackförbund osv
- Vilka metoder kan ni använda för att nå dessa grupper? Är det någon av era idéer som vore möjlig att göra verklighet av redan nu?

AVSLUTNING OCH REFLEKTION

Summera vad ni har gjort och vilka frågor ni har diskuterat. Lägg gärna till personliga reflektioner om vad ni såg och tänkte och om hur gruppen som helhet reagerade.

Låt sedan var och en i gruppen fundera på frågorna:

- Vilka nya tankar har du fått?
- Vad är det som berört dig mest?
- Vad kommer du att ta med dig härifrån?

Gå varvet runt och låt var och en svara utan att bli avbruten.

Nu när cirkeln är slut är det bra att fånga upp allas tankar kring cirkeln. Gör gärna en skriftlig utvärdering där var och en får svara på frågorna, som ni lämnar till NBV-kontoret.

- Vad har varit bra?
- Vad har varit mindre bra?

Vill ni gå vidare?

Nu har ni fått ny kunskap om alkohol och coronapandemin. Vore det intressant att gå vidare på något vis? Vill ni lära er och samtala mer om just detta ämne, eller något annat som rör alkohol- och narkotikafrågor? Ett sätt är att ha fler träffar i er studiecirkel där ni fördjupar er i ämnet genom att läsa någon bok, forskning eller ser på film. Ni kan också göra en ny cirkel utifrån ett område som ni vill lära er mer om. Ta en stund och

prata i gruppen om hur och om ni vill gå vidare.

Kontakta gärna NBV om ni vill ha en fortsättning av studiecirkelarbetet. Ni kan även be om förslag på andra infallsvinklar eller fördjupning av detta ämne. Genom NBV kan ni också få kontakt med organisationer som arbetar med alkohol- och narkotikafrågor på olika sätt. Närmaste NBV-kontor hittar ni på www.nbv.se.

Alkoholen och samhället ges ut en gång om året. Varje år väljs ett huvudtema ut och en internationell forskargrupp får i uppdrag att sammanfatta forskningen kring detta.

Årets rapport, 2021 ges ut av Svensk förening för allmänmedicin, Svensk sjuksköterskeförening, CERA, Stiftelsen Ansvar för Framtiden, Actis-Rusfeltets samarbetsorgan, Alkohol & Samfund, Hela människan, IOGT-NTO, MA – Rusfri Trafikk, MHF Motorförarnas Helnykterhetsförbund, Movendi, Sveriges Blåbandsförbund och Sveriges Frikyrkosamråd, Svensk förening för Beroendemedicin, SIGHT